

OTSUS

06.11.2018 nr 5-5/2018-068

Koondumisele nr 22/2018 Enefit Green AS / Nelja Energia AS loa andmine

1. Koondumine

08.06.2018 esitas Enefit Green AS-i volitatud esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt sõlmisid Enefit Green AS, Vardar Eurus AS ja Nelja Energia AS-i väikeaktsionärid 29.05.2018 aktsiate ostu-müügilepingu (edaspidi Leping). Lepingust tulenevalt kavatakse Enefit Green AS omandada äriühingult Vardar Eurus AS ja väikeaktsionäridelt kokku 100%-i Nelja Energia AS-i aktsiatest.

Tehingu tulemusena kuuluks Nelja Energia AS koondumise teate esitanud äriühingu Enefit Green AS valitseva mõju alla konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses ning antud juhul on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Koondumise teate esitamisele järgnevalt, 20.06.2018, sõlmisid Nelja Energia AS ja BF Capital OÜ Nordic Power Management OÜ osa müügilepingu, mille kohaselt BF Capital OÜ omandab 100%-ilise osaluse äriühingus Nordic Power Management OÜ. Seega muutub algselt kavandatud ja Konkurentsiametile teatatud tehingustruktuur ning koondumisele hinnangu andmisel lähtub Konkurentsiamet muuhulgas asjaolust, et Nelja Energia AS ei ole Nordic Power Management OÜ osanik.

2. Koondumise osalised

KonkS § 20 punkti 2 järgi on koondumise osaliseks füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle.

KonkS § 20 punkti 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle valitsev mõju omandatakse.

Seega on koondumise osalisteks Enefit Green AS ja Nelja Energia AS.

Enefit Green AS (registrikood 11184032) on Eestis registreeritud äriühing, mille üle omab valitsevat mõju Eesti Energia Aktsiaselts. Eesti Energia Aktsiaseltsi ainuaktsionär on Rahandusministeerium. Eesti Energia Aktsiaseltsi kontserni peamine tegevusala on elektrienergia tootmine ja hulgimüük. Elektrienergiat toodetakse põlevkivist, biomassist, rehviakkest, olmejäätmetest, tuulest, päikesest ja veest. Eesti Energia Aktsiaseltsi kontsern tegeleb ka elektrienergia jaemüügiga Eestis, Lätis, Leedus, Poolas, Soomes ja Rootsis ning bilansihalduse teenuse osutamisega Eestis, Lätis ja Leedus. Eesti Energia Aktsiaseltsi kontserni kuuluvad ettevõtjad on tegevad veel mitmel tegevusaladel, näiteks soojusenergia tootmine ja müük Tallinnas, Narvas, Paldiskis ja Lätis, põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seonduv, erinevate hooldusteenuste osutamine jne. Otsuse tekstis viidatakse edaspidi nii Enefit Green

AS-ile kui teistele Eesti Energia Aktsiaseltsi kontserni kuuluvatele ettevõtjatele kui Eesti Energia Aktsiaseltsile.

Nelja Energia (registrikood 11183009) on Eestis registreeritud äriühing, mille üle omab koondumise eelselt valitsevat mõju Norras registreeritud äriühing Vardar Eurus AS. Nelja Energia AS kontsern tegeleb peamiselt elektrienergia tootmisega taastuvatest energiaallikatest (tuul, biogaas). Koondumise eelselt kuulub Nelja Energia AS-i kontserni ka Nordic Power Management OÜ, mis tegeleb elektrienergiaga kauplemise, bilansihalduse teenuse osutamise ning elektrienergia jaemüügiga (äriklientidele). Nelja Energia AS-i valitseva mõju alla kuuluvad Eestis järgmised ettevõtjad:

- Tootsi Tuulepark OÜ, millel majandustegevus puudub.
- Hanila Tuulepargid OÜ, mis tegeleb elektrienergia tootmisega.
- Oceanside OÜ, mis tegeleb elektrienergia tootmisega.
- Pakri Tuulepargid OÜ, mis tegeleb elektrienergia tootmisega.
- Aseriaru Tuulepark OÜ, mis tegeleb elektrienergia tootmisega.
- VV Tuulepargid OÜ, mis tegeleb elektrienergia tootmisega.
- Hiumaa Offshore Tuulepark OÜ, mis tegeleb tuulepargi arendusega.
- 4E Biofond OÜ, mis on valdusettevõtja.
- OÜ Oisu Biogaas, mis tegeleb elektri- ja soojusenergia tootmisega.
- OÜ Vinni Biogaas, mis tegeleb elektri- ja soojusenergia tootmisega.

Nelja Energia AS-i ja Empower Aktsiaseltsi ühise valitseva mõju alla kuulub Empower 4Wind OÜ, mis tegeleb tuuleparkide hoolduse ja remondiga.

3. Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot.

Koondumise osaliste 2017 käive Eestis oli kokku üle 6 000 000 euro ja koondumise osaliste Eesti käive eraldi ületas nimetatud perioodil 2 000 000 eurot, mistõttu kuulub nimetatud koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

4. Koondumise menetlemise käik

Konkurentsiamet avaldas 08.06.2018 ülalnimetatud koondumise teate saamise kohta teate väljaandes Ametlikud Teadaanded. Asjast huvitatud isikud esitasid Konkurentsiametile koondumise kohta KonkS § 27 lõike 13 alusel kaheksa vastuväidet, millest üks hiljem tagasi võeti. Üheksas vastuväide esitati menetluse hilises faasis. Kuivõrd enamik vastuväidete esitajatest ei soovinud avalikustada oma isikut ega vastuväite sisu, kajastab Konkurentsiamet vastuväidetes väljatoodud argumente üldistatud kujul.

06.07.2018 tegi Konkurentsiamet otsuse nr 5-5/2018-045 täiendava menetluse alustamise kohta vastavalt KonkS § 27 lg 1 punktile 2 selleks, et teha kindlaks, kas koondumine võib oluliselt kahjustada konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

23.07.2018 saatis Konkurentsiamet taotluse seisukoha saamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile kui energeetika valdkonna arengut koordineerivale asutusele. 23-24.07.2018 saatis Konkurentsiamet taotlused teabe saamiseks järgmistele energeetika valdkonnas tegutsevatele ettevõtjatele: Nord Pool AS Eesti esindus, Elering AS, AS Latvenergo, Fingrid Oyj, Finnish Energy¹. Nimetatud ettevõtjatel ning ettevõtjaid esindaval liidul palus Konkurentsiamet muuhulgas esitada hinnang koondumise võimaliku mõju kohta elektrienergia tootmise ja müügi valdkonnale, samuti koondumisega mõjutatud kaubaturgude ja nende geograafilise ulatuse kohta. Nord Pool AS Eesti esinduse kaudu soovis Konkurentsiamet täiendavat teavet elektri hinna kujunemise ning Eesti Energia Aktsiaseltsi hinna mõjutamise võimaluste suurenemise kohta. Kirjalikult esitatud teabele täiendavalt esitas Nord Pool AS esindaja selgitusi 21.08.2018 Konkurentsiametis toimunud kohtumisel.

25.09.2018 toimus Konkurentsiametis koondumise osaliste ettepanekul koondumise osaliste suuline ärakuulamine, mille käigus esitasid koondumise osalised Konkurentsiametile täiendavad dokumendid konkurentsiolukorra kohta elektrienergia tootmise ja hulgimüügi ning tuuleparkide hoolduse ja remondi kaubaturgudel Eestis.

5. Kaubaturud

KonKS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määruse nr 69 “Koondumise teate esitamise juhend” § 8 lg 3 punkti 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ja koondumine tekitab vähemalt 15-protsendilise ühise turuosa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määruse nr 69 “Koondumise teate esitamise juhend” § 8 lg 3 punkti 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb üks või mitu koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, ja mis eelneb või järgneb kaubaturule, kus tegutseb mõni teine koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja, ning kus mõne osalise individuaalne turuosa või osaliste ühine turuosa on vähemalt 25 protsenti, olenemata sellest, kas nad on tegelikult müüja ja ostja suhetes või mitte.

Eesti Energia Aktsiaselts on vertikaalselt integreeritud ettevõtja, mis on tegev paljudel tegevusaladel. Lisaks elektri tootmisele ning hulgi- ja jaemüügile hõlmab ettevõtja tegevus muuhulgas põlevkivi kaevandamist, töötlemist ja transporti, jaotusvõrgu haldamist, bilansihalduri teenuseid ja elektrilahendusteenuseid. Konkurentsiamet käsitleb antud otsuses vaid neid kaubaturge, mis on koondumise seisukohast relevantseted.

---

¹ Soome elektri- ja soojusenergiatootjate liit

Koondumise teate kohaselt tekib horisontaalne kattuvus koondumise osaliste tegevuste vahel elektrienergia tootmise ja hulгимүүги osas. Eesti Energia Aktsiaseltsi kontserni ettevõtjad toodavad elektrienergiat põlevkivist, biomassist, rehviakkest, olmejäätmetest, tuulest, päikesest ja veest. Nelja Energia AS tegeleb elektrienergia tootmisega taastuvatest energiaallikatest (tuul, biogaas).

Elektrienergia puhul on tegemist homogeense tootega. Toote kasutusomaduste poolest ei erine näiteks taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia põlevkivist toodetud elektrienergiast. Elektrienergia hulгимүүк Skandinaavias ja Baltikumis toimub üldjuhul elektribörsi Nord Pool vahendusel. Eestis müüb Eesti Energia Aktsiaselts kogu toodetud elektrienergia Nord Pool elektribörsi vahendusel, v.a. marginaalsed kogused otseliini klientidele, ja kontserni teiste tegevuste jaoks ostab Eesti Energia Aktsiaselts elektrienergia börsilt. Eestis tervikuna müüakse u 95% kogu toodetud elektrienergiast Nord Pooli vahendusel, väiksemad tootjad müüvad ka otse elektrienergia jaemüügiga tegelevale ettevõtjale (enamasti sama kontserni ettevõtja). Sarnaselt toimib elektrienergia hulгимүүк ka Põhja- ja Baltimaades.

Valdav enamus elektrienergiast (üle 99%) müüakse nn päev-ette turul (*day-ahead market*). Kauplemise objektiks on kohustus tarnida ostjale teatud kogus elektrienergiat järgmise päeva kindlal tunnil. Turuosalised esitavad turule pakkumisi ostmaks või müümaks teatud hinnaga elektrienergiat ning elektrienergia hind turul kujuneb pakkumise ja nõudluse vahekorradest tulenevalt. Elektrienergia tootjad pakuvad elektrienergiat müügiks hinnapiirkonnas, kus asuvad nende tootmisvõimsused. Eesti Energia Aktsiaselts müüb oma Eestis asuvate elektrijaamade toodangu Nord Pool elektribörsi Eesti hinnapiirkonnas. Nord Poolil on turukorraldajana kohustus tagada, et turuhinnad oleksid erinevates hinnapiirkondades võimalikult suurel määral ühtlustunud. Ühtlustumise tagamiseks kogu Skandinaavia ja Balti elektriturul rakendatakse EUPHEMIA (*Pan-European Hybrid Electricity Market Integration Algorithm*) matemaatilist algoritmi, mis tagab efektiivsema elektrienergia jaotuse süsteemis, võttes arvesse süsteemi piiranguid (ülekandevõimsused, süsteemikaod jne) ning erinevates hinnapiirkondades tehtud pakkumisi elektrienergia ostuks ja müügiks. Optimeerimisülesande lahendamisel selguvad riikidevahelised kaubanduslikud vood ülekandekaablites ja hinnad igas piirkonnas igal tunnil. Optimeeriva tegevuse tulemusena tekivad üldiselt ühtsed hinnad hinnapiirkondades, mille vahel on piisav ülekandevõimsus. Hindade optimeerimisel on ühtlustumise peamiseks eeltingimuseks hinnapiirkondade-vaheliste ülekandekaablite olemasolu. Ühenduskaablid võimaldavad elektrienergia kaubanduslikku edastamist ühest hinnapiirkonnast teise. Ühenduskaableid opereerivad üldiselt ülekandevõrgu operaatorid (Eestis Elering AS ja Soomes Fingrid Oyj). Importimaks Eestisse elektrienergiat Soomest ja Lätist, on ülekandevõimsust kokku suvel 1766 MW ja talvel 2166 MW. Samal ajal on senine elektrienergia tarbimismaksimum Eestis olnud 1587 MW². Eesti ja Läti vahel on rajamisel kolmas kaabel, mis suurendab ülekandevõimsust veel 600 MW võrra. Lätil on ühendused omakorda Leeduga, Leedul Poolaga jne.

Koondumise teate esitaja on seisukohal, et elektrienergia tootmise ja hulгимүүги kaubaturu geograafiline ulatus hõlmab vähemalt Eestit ja Soomet. Koondumise teate esitaja on arvestanud muuhulgas ühendusvõimsuste olemasolu Eesti ja naaberriikide vahel, Nord Pool elektribörsi toimimise põhimõtteid ning asjaolu, et elektrihinnad

² Elering. Elektrienergia tarbimine ja tootmine, <https://www.elering.ee/elektri-tarbimine-ja-tootmine>

Eesti ja Soome hinnapiirkondades olid 2017. aastal identsed 98% tundidest. Eesti ja Soome hinnapiirkonnas on elektrihindade vahel väga tugev samasuunaline seos (korrelatsioon 0,99). Ainuke takistus kahe hinnapiirkonna vahelisele kauplemisele on ühenduskaablite EstLink1 ja EstLink2 ülekoormus. Samas on Eesti ja Soome vaheliste ühenduste ülekoormuste hulk olnud väike. Soomest Eestisse elektrienergia impordil esines EstLink kaablite maksimaalset kasutust 2017. aastal kokku 63 tunnil (0,36% tundidest). Ajal, mil pudelikaalu ei esine, on võimalik elektrienergiaga piirulene kauplemine ilma täiendavate kuludeta. Koondumise teate esitaja hinnangul võib kaubaturu geograafiline ulatus tegelikkuses olla veelgi laiem, hõlmates lisaks Eestile ja Soomele ka Lätit ja Leedut. Sellist argumenti toetab koondumise teate esitaja hinnangul ka asjaolu, et süsteemihaldur Elering AS analüüsib süsteemi varustuskindlust hinnates varustuskindlust kogu Baltikumi ja Soome kontekstis. Kui elektrisüsteemid ei oleks piisaval määral ühendatud, ei oleks selline ühine käsitlus varustuskindluse hindamisel võimalik.

Koondumise kohta esitatud vastuväidetes olid mõned ettevõtjad seisukohal, et taastuvatest energiaallikatest (või veelgi kitsamalt, tuulest) elektri tootmine moodustab eraldi kaubaturu. Vastuväidetes tugineti muuhulgas argumentidele, et 1) Konkurentsiamet on varasemalt, 06.02.2018 teates menetluse lõpetamise kohta nr 5-5/2018-011, piiritlenud tuuleenergia tootmise eraldi kaubaturuna ning 2) kehtib eriregulatsioon taastuvenergia toetuste kujul elektrituruseaduse § 59¹ lg 5 alusel. Samuti väideti, et elektrienergia tootmise ja hulgimüügi kaubaturu geograafiline ulatus hõlmab vaid Eestit, sest ühendusvõimsused naaberriikidega ei ole piisavad hindade ühtlustumiseks. Viidati ka olukordadele, kus elektrienergia hinnad Eestis ja Soomes on olnud erinevad.

Konkurentsiameti teabe saamise taotlustele vastanud ettevõtjad olid valdavalt seisukohal, et elektrienergia tootmise ja hulgimüügi puhul tuleb kaubaturgu vaadelda üldiselt, eristamata taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit, kuivõrd taastuvatest energiaallikatest toodetud elekter konkureerib muudest allikatest toodetud elektrienergiaga. Samuti on vastanute hinnangul kaubaturu geograafiline ulatus laiem kui Eestis. Eesti Energia Aktsiaseltsi pidasid oma konkurendiks ka üksnes välisriigis tootmisvarasid omavad ettevõtjad. Mitu vastajat oli seisukohal, et võttes arvesse hinna kujunemise viisi Nord Pool elektribörsil, võib elektrienergia tootmise ja hulgimüügi kaubaturu geograafiline ulatus hõlmata kõiki Nord Pooli elektribörsi hinnapiirkondi. Samuti toodi välja, et kaubaturu geograafiline ulatus on olnud ajas muutuv, laienedes ühenduste lisandudes.

Euroopa Komisjon on hiljuti tehtud otsuses Fortum Oyj ja Uniper SE koondumise kohta³ kaubaturuna piiritlenud elektrienergia tootmise ja hulgimüügi, eristamata seejuures erinevatest energiaallikatest toodetud elektrit. Euroopa Komisjon jättis lahtiseks, kas finantsinstrumentidega kauplemine kuulub samale kaubaturule kui elektrienergia tootmine ja hulgimüük, märkides, et elektrienergia tootmine ja hulgimüük moodustab kitsaima võimaliku kaubaturu. Fortum Oyj ja Uniper SE koondumise puhul leidis Euroopa Komisjon, et kaubaturu geograafiline ulatus hõlmab kogu Rootsi territooriumi (seega nelja hinnapiirkonda), ehkki koondumise osaliste tegevus tootmisvarade asukohast lähtudes kattus vaid kahes hinnapiirkonnas. Oluliseks argumendiks kaubaturu geograafilise ulatuse laiemaks piiritluseks oli

---

³ Euroopa Komisjoni 15.06.2018 otsus juhtumis nr M.8660 – *Fortum/Uniper*

asjaolu, et kõigis Rootsi piirkondades oli sama hind 89,7% tundidest. Samuti möönis Euroopa Komisjon, et Nord Pooli elektribörsi süsteem toimib selliselt, et elektri hinda mõjutavad lisaks väljaspool Rootsit (eelkõige Norras) asuvad tootmisvõimsused.

Kaubaturu ja selle geograafilise ulatuse piiritlemiseks analüüsis Konkurentsiamet valdkonnas tegutsevatest ettevõtjatelt kogutud teavet, vastuväidetes toodud argumente ning Euroopa Komisjoni ja teiste liikmesriikide praktikat⁴. Konkurentsiamet nõustub vastuväidete esitajaga selles osas, et on esinenud olukordi, kus elektrienergia hinnad Eesti ja Soome vahel ei ole identsed. Samas on selliseid olukordi esinenud vähe, kuivõrd 2017. aasta andmeid arvestades 98% tundidest hinnaerinevusi ei olnud. Valdaval osal aegadest ei ole EstLink ühenduskaablid (ega Baltikumi-sisesed ühenduskaablid) maksimaalses ulatuses kasutusel ning ei ole võimalik erineva elektrienergia hinna kujunemine Eesti ja Soome hinnapiirkondade vahel.

Euroopa Komisjoni teatise asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsioiguses⁵ selgitatakse, et turu mõiste aitab kindlaks teha ja määratleda ettevõtjate vahelise konkurentsipiire. Nii toote- kui geograafilise turu piiritlemise eesmärk on kindlaks määrata koondumise osaliste need konkurendid, kes avaldavad neile konkurentsipurvet ning piiravad nende sõltumatut tegevust⁶. Elektrienergia tootmise ja hulgimüügi puhul konkureerivad omavahel nii Eestis kui väljaspool Eesti territooriumi tootmisvarasid omavad ettevõtjad. Nord Pool elektribörsi tingimustes ei ole Eesti Energia Aktsiaseltsil võimalik tegutseda sõltumatult näiteks Soomes (või Lätis ja Leedus) elektrienergiat tootvatest ettevõtjatest, sest nimetatud ettevõtjad avaldavad oma tegevuse kaudu konkurentsipurvet Eesti Energia Aktsiaseltsile⁷. Samuti on Konkurentsiameti hinnangul asjakohane ja geograafilise turu laiemat piiritlust toetav koondumise teate esitaja argument seoses süsteemihalduri Elering AS-i varustuskindluse analüüsiga. Eesti elektrisüsteemi varustuskindlust hinnates lähtub Elering AS regionaalsest tasandist, analüüsides Baltikumi ja Soome varustuskindlust⁸.

Konkurentsiamet jõudis seisukohale, et võttes arvesse muuhulgas elektribörsi Nord Pool toimimise põhimõtteid, elektrienergia hindu (sealhulgas hindade identsust 98% tundidest Eesti ja Soome vahel), ettevõtjatelt kogutud teavet ning Euroopa Komisjoni praktikat, hindab Konkurentsiamet käesoleva koondumise mõju elektrienergia tootmise ja hulgimüügi kaubaturule, mille geograafiline ulatus hõlmab (vähemalt) Eestit ja Soomet. Seejuures lähtub Konkurentsiamet pigem kitsamast geograafilise turu piiritlusest, kuivõrd koondumise osalistele avaldavad konkurentsipurvet ka Lätis ja Leedus asuvad elektrienergia tootjad ning kaubaturu tegelik geograafiline ulatus võib (vähemalt tulevikus) hõlmata nii Baltikumi kui ka Soomet (arvestades täiendava Eesti-Läti ühenduse valmimist 2020. aastal). Ka Euroopa Komisjon on selgitanud, et koondumise hindamisega seotud geograafiliste turgude piiritlemisel võib arvesse võtta turuintegratsiooni protsessi, mis viiks lähitulevikus geograafiliste turgude laienemiseni⁹.

⁴ Soome konkurentsiasutuse 08.06.2017 otsus „Yrityskaupan hyväksyminen: Fortum Oyj / Hafslund Marked AS, Hafslund Varme AS ja Klemetsrudanlegget AS

⁵ 97/C 372/03, punkt 2

⁶ Vt eelmine

⁷ Konkurentsiameti järelused ettevõtjate vastustest teabe saamise taotlustele

⁸ Elering AS https://elering.ee/sites/default/files/public/Infokeskus/elering_vka_2018_web.pdf

⁹ 97/C 372/03, punkt 32

Järgnevalt kirjeldab Konkurentsiamet lühidalt, miks vastuväidetes toodud peamised argumendid kaubaturu kitsama piiritlemise osas (taastuvatest energiaallikatest, sealhulgas tuulest, toodetud elektrienergia) ei ole antud juhul asjakohased. Esiteks on valesti viidatud Konkurentsiameti seisukohale teates menetluse lõpetamise kohta nr 5-5/2018-011. Vastupidiselt vastuväidetes kirjeldatule ei piiritletud Konkurentsiamet nimetatud teates tuuleenergia tootmise kaubaturgu Eestis. Teiseks, isegi kui selline kaubaturg oleks järelevalvemenetluses piiritletud, ei oleks kaubaturu piiritletus üheselt ülekantav käesoleva koondumise menetlusse. Ka Euroopa Komisjoni teatise punktis 12 selgitatakse, et uuritava konkurentsiküsimuse iseloomust sõltuvalt võib turupiiritletus viia erinevate tulemusteni. Näiteks koondumiste analüüsimisel võib geograafilise turu ulatus peamiselt tulevikku suunatud analüüsi puhul erineda varasema käitumise analüüsist¹⁰.

Kolmandaks, taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrile makstavate riiklike toetuste süsteem iseenesest ei tähenda, et taastuvatest energiaallikatest ja muul viisil toodetud elektrienergia omavahel ei konkureeriks ning eksisteeriks eraldi, taastuvatest energiaallikatest või veelgi kitsamalt, tuulest, toodetud elektrienergia tootmise ja hulгимүүги kaubaturg. Vastupidi, riiklikul tasandil on leitud, et ilma toetusteta ei ole taastuvatest energiaallikatest elektrienergia tootmine (olnud) võimeline turul konkureerima ning toetuste eesmärgiks on turul konkureerimise võimaldamine. Ka Euroopa Komisjoni teatise „Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014-2020“¹¹ punktis 123 selgitatakse, et taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergiale antav abi peaks põhimõtteliselt aitama taastuvat elektrienergiat turule integreerida.

Elektrienergia hulгимүүгил on ostjaks elektribörsi Nord Pool kaudu elektrienergia jaemүүгига tegelevad ettevõtjad. Elektrienergia puhul on tegemist homogeense tootega ning ostja ei erista erinevatest energiaallikatest toodetud elektrienergiat, mistõttu konkureerivad omavahel nii taastuvatest energiaallikatest kui muul viisil toodetud elektrienergia.

2017. aastal toodeti Eestis ja Soomes kokku¹² 74 404 596 MWh elektrit, mis rahalises väärtuses moodustas 2483 miljonit eurot. Eesti Energia Aktsiaselts tootis 2017. aastal 9 788 000 MWh elektrienergiat (rahalises väärtuses [...] miljonit eurot), mis moodustas u 13% Eestis ja Soomes toodetud elektrienergiast. Nelja Energia AS toodetud ja müüdüd elektrienergia kogus oli 2017. aastal [...] MWh (rahalises väärtuses [...] miljonit eurot), mis moodustas [<1]% Eestis ja Soomes toodetud elektrienergiast. Koondumise osaliste turuosad kokku elektrienergia tootmise ja hulгимүүги kaubaturul moodustasid 2017. aastal u 14% ning tegemist ei ole horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga.

Elektrienergia tootmise ja hulгимүүгига on vertikaalselt seotud äritegevusteks elektrienergia jaemүүк, millega tegeleb Eesti Energia Aktsiaselts, ning tuulikute hoolduse- ja remonditeenuste osutamine, millega tegeleb Nelja Energia AS-i ja Empower Aktsiaseltsi ühise valitseva mõju alla kuuluv ettevõtja Empower 4Wind OÜ.

---

¹⁰ 97/C 372/03, punkt 12

¹¹ OJ C 200, 28:6.2014, lk 1-55

¹² Koondumise teate kohaselt, tuginedes Nord Pool elektribörsi andmetele

Elektrienergia jaemüügi kaubaturu osas nõustub Konkurentsiamet nii koondumise teate esitaja, vastuväidete esitajate kui ka Konkurentsiameti teabe saamise taotlustele vastanud ettevõtjate seisukohtadega, et kaubaturu geograafiline ulatus hõlmab Eestit. Sarnaselt on elektrienergia jaemüügi kaubaturu piiritletud Konkurentsiamet ka hiljutises otsuses¹³.

Koondumise teate kohaselt¹⁴ oli 2017. aasta kogu elektrienergia jaemüügi kaubaturu maht 8 504 000 MWh, mis moodustas rahalises väärtuses 328 miljonit eurot. Eesti Energia Aktiselts müüs 2017. aastal jaemüügi tasandil 4 539 000 MWh elektrienergiat (rahalises väärtuses [...] miljonit eurot), mis moodustas 53,4% kaubaturu kogumahust. Seega on elektrienergia jaemüügi kaubaturu puhul tegemist vertikaalselt mõjutatud kaubaturuga.

Teave tuuleparkide hoolduse- ja remonditeenuste kaubaturu kogumahu kohta ei olnud koondumise teate esitajale kättesaadav. Tuuleparkide hoolduse- ja remonditeenuseid osutab tuulepargi omanikule üldjuhul tuulikuid tootnud ettevõtja – samaaegselt tuulepargi ehituslepinguga sõlmitakse ka nn täisteenuste leping (*full service agreement*). Tuulikuid tootvad ettevõtjad on üldjuhul välismaal registreeritud äriühingud, mistõttu ei ole kaubaturu mahtu võimalik hinnata ka majandusaasta aruannete baasil. Konkurentsiameti hinnangul ei olnud antud juhul otstarbekas sellises mahus statistiliste andmete kogumine, mis võimaldaks anda täpse hinnangu kaubaturgude kogumahu ja ettevõtjate turuosade kohta. Siiski analüüsib Konkurentsiamet konkurentsiolukorda tuuleparkide hoolduse- ja remonditeenuste kaubaturul Eestis ning hinnatakse koondumise osaliste võimalust tegutseda koondumise järgselt arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest.

6. Koondumise kohta esitatud vastuväited ja seisukohad

6.1 Vastuväited koondumisele

KonKS § 27 lõike 13 alusel esitati Konkurentsiametile kaheksa vastuväidet, millest üks hiljem tagasi võeti. Üheksas vastuväide esitati menetluse hilises faasis. Vastuväidete esitajad soovisid anonüümsust¹⁵ ning pidasid ka vastuväidete sisu kas täies või osalises mahus konfidentsiaalseks. Seega käsitleb Konkurentsiamet vastuväidetes toodud argumente üldistatud kujul ning otsuse tekstis ei kajastata argumente, mida ettevõtjad lugesid täies ulatuses konfidentsiaalseks.

Peamised vastuväited, mis koondumise kohta esitati, võib grupeerida alljärgnevalt:

- 1) Kaubaturu piiritlemisega seonduvad argumentid. Väideti, et taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia asub eraldi kaubaturul ning viidati ka veelgi kitsama, tuulest toodetud elektrienergia kaubaturu olemasolu võimalusele.

¹³ Konkurentsiameti 02.08.2018 otsus nr 5-5/2018-051 Koondumisele nr 29/2018 AS Alexela Oil / 220 Energia OÜ, 220 Energialahendused OÜ ja 220 Energija SIA loa andmine

¹⁴ Tuginedes Elering AS elektrisüsteemi ülevaatele

¹⁵ Välja arvatud üks äriühing

- 2) Elektrienergia tootmise ja hulгимüügi kaubaturgude geograafiline ulatus hõlmab vaid Eestit. Kaubaturu ja selle geograafilise ulatusega seonduvat käsitleb Konkurentsiamet juba eespool (otsuse alajaotuses 5).
- 3) Eesti Energia Aktsiaselts omab juba koondumise eelselt turgu valitsevat seisundit elektrienergia tootmisel ja hulгимüügil. Ühtlasi suurenevad ettevõtja võimalused elektri hinnaga manipuleerimiseks.
- 4) Tootsi tuulepargi rajamisega suurendab Eesti Energia Aktsiaselts oma turuosa taastuvatest energiaallikatest elektrienergia tootmisel veelgi, samuti suureneksid Eesti Energia Aktsiaseltsile makstavad taastuvenergia toetused. Välja toodi argumendid, mis viitavad Eesti Energia Aktsiaseltsi tegevustele Tootsi tuulepargi osas olemasolevaks tootjaks kvalifitseerumise eesmärgil.
- 5) Koondumise osaliste tuulepargid on juba aastaid tegutsenud ning oma kapitalikulu tagasi teeninud, Eesti Energia Aktsiaselts saavutab koondumise kaudu eelise vähempakkumistel osalemiseks.
- 6) Elektrienergia jaemüügi kaubaturu kontsentreerumine ning Eesti Energia Aktsiaseltsi seisundi tugevnemine.
- 7) Koondumine mõjutab negatiivselt bilansihalduri teenuste kaubaturgu Eestis, mille osas Eesti Energia Aktsiaselts omab juba koondumise eelselt märkimisväärset turuosa (60-70%). Bilansihalduri teenuseid osutab ka Nelja Energia AS-i tütarettevõtja Nordic Power Management OÜ, mistõttu koondumine tugevdab Eesti Energia Aktsiaseltsi seisundit veelgi.
- 8) Koondumine mõjutab negatiivselt tuulegeneraatorite hoolduse- ja remonditeenuste kaubaturgu Eestis. Kuivõrd tuulest elektrienergia tootmise kaubaturul oleks Eesti Energia Aktsiaseltsil koondumise järgselt 81%-iline turuosa, tekiks ettevõtjal võimalus piirata teistele ettevõtjatele juurdepääsu tuulikute hoolduse- ja remonditeenuste kaubaturule.

Ühtlasi märgiti, et koondumisega ei kaasne positiivset mõju konkurentsiolukorrale ega tarbijatele. Lisaks juhiti Konkurentsiameti tähelepanu erinevustele elektrienergia hinnas Eesti ja Soome vahel teatud kuupäevadel ning viidati võimalikule turgu valitseva seisundi kuritarvitamisele Eesti Energia Aktsiaseltsi poolt.

6.2 Eesti Energia Aktsiaseltsi seisukohad esitatud vastuväidete osas

Eesti Energia Aktsiaselts esitas omapoolsed seisukohad seoses koondumise kohta esitatud vastuväidetega. Esmalt tõi Eesti Energia Aktsiaselts välja, et mitmed esitatud vastuväidetest ei ole seotud teatatud koondumise mõjudega, eelkõige Tootsi tuulepargi ja elektrituruseadusega seonduv. Ka ei ole koondumise teate esitaja hinnangul koondumise mõju hindamise seisukohast asjakohane argument, et koondumise osaliste tuulepargid on juba aastaid tegutsenud ning kapitalikulu tagasi teeninud, mis annab neile eelise vähempakkumistel osalemisel. Eesti Energia Aktsiaselts selgitas, et ettevõtjad konkureerivad elektrienergia tootmise ja hulгимüügi kaubaturul ning riiklik toetus on ette nähtud konkureerimise võimaldamiseks, mitte ei moodusta eraldi kaubaturgu.

Ühtlasi selgitas Eesti Energia Aktsiaselts, et seoses muudatustega kavandatava tehingu struktuuris, mille kohaselt Eesti Energia Aktsiaselts siiski ei omanda valitsevat mõju Nordic Power Management OÜ üle, ei ole asjakohased enam elektrienergia jaemüügi ja bilansihalduri teenustega seonduvad argumendid. Horisontaalset kattuvust koondumise osaliste tegevuste vahel ei teki elektrienergia

jaemüügi ega bilansihalduri teenuste osas (ehkki bilansihalduri teenuseid ei ole vajalik eraldi kaubaturuna käsitleda). Eesti Energia Aktsiaselts märkis, et elektrienergia jaemüüjad ostavad üldiselt elektrienergiat Nord Pool elektribörsilt. Ka koondumise järgselt müüb Eesti Energia Aktsiaseltsi kontsern kogu toodetud elektrienergia börsile ning igal jaemüüjal on võimalik elektrienergiat vabalt Nord Pool elektribörsilt osta. Eesti Energia Aktsiaseltsil puudub võimalus oma tootmisvarade kaudu piirata elektrienergia kättesaadavust elektrienergia jaemüügiga tegelevatele ettevõtjatele.

Koondumise teate esitaja on seisukohal, et elektrienergia tootmise ja hulгимüügi kaubaturu geograafiline ulatus hõlmab vähemalt Eestit ja Soomet ning Eesti Energia Aktsiaselts ei oma ka koondumise järgselt kaubaturul turgu valitsevat seisundit. Koondumise teate esitaja on arvestanud muuhulgas ühendusvõimsuste olemasolu Eesti ja naaberriikide vahel, Nord Pool elektribörsi toimimise põhimõtteid ning asjaolu, et elektri hinnad Eesti ja Soome hinnapiirkondades olid 2017. aastal identsed 98% tundidest.

Elektribörsi toimimise põhimõtted ning Eesti Energia Aktsiaseltsi positsioon kaubaturul ei anna ettevõtjale võimalusi elektrienergia hinnaga manipuleerida. Eesti Energia Aktsiaselts selgitas, et on esinenud juhtumeid, kus samaaegselt on remondis või hoolduses teatud hulk tootmisvarasid ning ühenduskaablid ja samal ajal on tavapärasest suurem tuuleenergia tootmine Soomes (mis sõltub ilmastikutingimustest) ning suureneb elektrienergia eksport Eestisse. Siiski esineb selliseid erinevate tegurite koosmõjul tekkinud olukordi harva ning Eesti Energia Aktsiaseltsil ei ole ühelgi ajahetkel võimalik elektrienergia hinda iseseisvalt mõjutada ega kontrollida. Valdaval osal aegadest on kogu Baltikumis ja Soomes sama elektrienergia hind. See tähendab, et EstLink ühenduskaablid ja Baltikumi-sisised ühenduskaablid ei ole maksimaalses kasutuses ning piirkonnas ei saagi kujuneda erinev hind. Ajal, mil EstLink ühenduskaablid olid maksimaalses kasutuses, kujunes Eesti hinnapiirkonna hind sõltuvalt kogu Baltikumi nõudlusest ja pakkumisest.

Eesti Energia Aktsiaselts on seisukohal, et koondumine ei too kaasa konkurentsi olulist kahjustumist tuulikute hoolduse- ja remonditeenuste valdkonnas. Eesti Energia Aktsiaseltsi kontserni kuuluvad ettevõtjad ei tegele tuulikute hoolduse- ja remonditeenuste osutamisega, kuid nimetatud teenuseid osutab Nelja Energia AS-i ja Empower Aktsiaseltsi ühise valitseva mõju alla kuuluv äriühing Empower 4Wind OÜ. Eesti Energia Aktsiaselts selgitas, miks koondumine ei too kaasa sisendituru ega kliendituru sulgemist. Koondumisega ei halvene teiste elektrienergiat tootvate ettevõtjate võimalused tuulikute remondi- ja hooldusteenuste ostmiseks. Tuulikute hoolduse- ja remonditeenuseid osutab tuulepargi omanikule üldjuhul tuulikuid tootnud ettevõtja. Lihtsamate tööde (seadmete puhastamine jne) teostamiseks võivad tuulikute tootjad kasutada ka alltöövõtjaid. Teistelt ettevõtjatelt kui tuulikuid tootnud ettevõtja ostetakse hoolduse- ja remonditeenuseid WinWinD tuulikute osas, kuivõrd tootja WinWinD Oy pankrotistus 2013. aastal. Eesti Energia Aktsiaseltsil on kohustus osta teenust (sealhulgas WinWinD tuulikute hoolduseks) riigihangete teel. Sellistel hangetel on võimalik osaleda kõikidel ettevõtjatel. Eesti Energia Aktsiaselts rõhutab, et koondumise järgselt tekib kohustus läbipaistva riigihankemenetluse teel osta remondi- ja hooldusteenuseid ka Nelja Energia AS-ile kuuluvate tuuleparkide osas, mistõttu suureneb remondi- ja hooldusteenuseid osutavate ettevõtjate võimalus konkureerida teenuse osutamiseks.

Eestis on WinWinD tuulikuid kokku 39 (139-st tuulikust Eestis), sealhulgas kuulub Eesti Energia Aktsiaseltsile 16 tuulikut ja Nelja Energia AS-ile 19 tuulikut. Ühtlasi on oluline välja tuua, et WinWinD tuulikuid enam juurde ei toodeta ning tegemist on „väljasureva“ tehnoloogiaga. Seetõttu ei ole Eesti Energia Aktsiaseltsi hinnangul tuulikute hoolduse- ja remonditeenuseid osutavatel ettevõtjatel jätkusuutliku tegevuse tagamiseks võimalik keskenduda vaid WinWinD tuulikute hooldusele ja remondile.

Eesti Energia Aktsiaselts on enamike tuulikute hoolduse ja remondi osas seotud lepingutega neid tootvate ettevõtjatega. WinWinD tuulikute osas ostetakse teenust turul tegutsevatelt ettevõtjatelt.

Juhul, kui tuulikute tootjad otsustavad kasutada teatud lihtsamate tööde teostamisel alltöövõtu korras teiste ettevõtjate (muuhulgas Empower 4Wind OÜ teenuseid), on teenuse ostjateks tuulikute tootjad, mitte Eesti Energia Aktsiaselts. WinWinD tuulikute osas tõi Eesti Energia Aktsiaselts välja, et peale koondumise osaliste omab sellist tüüpi tuulikuid veel üks ettevõtja, kes ei ole ka koondumise eelselt Empower 4Wind OÜ kliendiks, vaid ostab teenuseid ühelt teiselt tuulikute remondi- ja hooldusteenuseid osutavalt ettevõtjalt. Samas puudub Eesti Energia Aktsiaseltsil majanduslik motivatsioon takistada Empower 4Wind OÜ-l teenuste osutamist teistele WinWinD tuulikuid omavatele ettevõtjatele. Täiendavalt märgib Eesti Energia Aktsiaselts, et ka tuulikute hoolduse- ja remonditeenuseid osutatakse piiriülevalt. Näiteks Nordex tuulikute hooldustöid Eestis teostatakse Soomes asuva äriühingu kaudu. Samuti moodustas 2017. aastal 16,7% Empower 4Wind OÜ käibest teenuste osutamine Soomes ja Rootsis.

6.3 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukoht

Koondumise menetlemise raames palus Konkurentsiamet Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kui muuhulgas energeetika valdkonna arengu koordineerimisega tegeleva asutuse hinnangut koondumise võimaliku mõju kohta. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium esitas alljärgnevad seisukohad.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi hinnangul osalevad Eesti elektriturul tegutsevad elektrienergia tootjad sisuliselt Põhjamaid ning Baltikumi ühendaval ühisel ning järjest enam integreeruvale elektriturul. Eesti elektrisüsteemi ühendusvõimsused naaberriikidega ületavad märgatavalt Eesti tipukoormust. Eesti elektrisüsteemi integreeritust Soome (ja teiste põhjamaadega) näitab ka asjaolu, et enamikel tundidel puudub hinnaerinevus Eesti ja Soome vahel. Seoses EstLink kaablite töökindluse järjepideva paranemise ning NordBalti kaabli parendustöödega peaksid elektrienergia hulgimüügihinnad Balti- ja Põhjamaades veelgi ühtlustuma. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tõi välja, et 2020. aastal valmiv Eesti ja Läti vaheline kolmas ühendusliin lisab ka Eesti lõunapiirile 600 MW täiendavat võimsust.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on seisukohal, et ka koondumise järgselt jääb Eesti Energia Aktsiaseltsi mõju regionaalsele, Põhja- ja Baltimaid ühendavale, elektrienergia hulgimüügile marginaalseks. Samuti ei mõjuta koondumine oluliselt teisi elektrienergia hulgi- ja jaemüügiga tegelevaid ettevõtjaid.

Taastuvenergia toetuste osas nentis ministeerium, et taastuvenergiat toodetakse selle kõrgemate tootmiskulude tõttu valdavalt erinevate riiklike toetuste kaasabil, millega

motiveeritaks ettevõtjaid vähese keskkonnamõjuga taastuvelektri tootmiseseadmetesse investeerima. Toetused on üldjuhul ajaliselt piiratud ning peavad olema kooskõlas Euroopa Liidu vastavate reeglitega. Eestis on taastuenergia toetamine (sealhulgas vähempakkumiste korraldamine) reguleeritud elektrituruseadusega. Eesti riigi huvides on tagada vähempakkumistel võimalikult laiapindne konkurents, et saavutada vähim võimalik toetusmäär taastuvelektri turule toomiseks. Vähempakkumised on avatud ka projektidele, mis ei asu Eestis.

6.4 Ettevõtjate seisukohad

Koondumise menetluse raames saatis Konkurentsiamet taotlused teabe saamiseks energeetika valdkonnas tegutsevatele ettevõtjatele ning ettevõtjate liidule. Ettevõtjatel ning ettevõtjaid esindaval liidul palus Konkurentsiamet muuhulgas esitada hinnang koondumise võimaliku mõju kohta elektrienergia tootmise ja müügi valdkonnale, samuti koondumisega mõjutatud kaubaturgude ja nende geograafilise ulatuse kohta. Nord Pool AS Eesti esinduse kaudu soovis Konkurentsiamet täiendavat teavet elektri hinna kujunemise ning Eesti Energia Aktsiaseltsi hinna mõjutamise võimaluste suurenemise kohta.

Kaubaturgude ja nende geograafilise ulatusega seonduvaid aspekte on käsitletud eespool, otsuse alajaotuses 5. Koondumise mõju konkurentsiolukorrale hindasid vastanud ettevõtjad valdavalt neutraalsena. Selle põhjusena toodi välja eelkõige asjaolu, et elektrienergia tootmise ja hulgimüügi kaubaturg hõlmab laiemat piirkonda kui Eesti territoorium, mistõttu Eesti Energia Aktsiaseltsi turupositsioon ei ole koondumise järgselt märkimisväärne. Ühtlasi märgiti, et tuulest elektrienergia tootmine sõltub suurel määral ilmastikutingimustest, mida ettevõtja mõjutada ei saa.

Üks vastanud ettevõtjatest pidas koondumise mõju negatiivseks, kui võrd koondumine suurendab tootmisvarade kontsentratsiooni ning tugevdab Eesti Energia Aktsiaseltsi turgu valitsevat seisundit. Seeläbi väheneb ka elektrienergia jaemüügi turul tegutsevate ettevõtjate võimalused elektrienergia hankimisel. Lisaks tõi ettevõtja negatiivse aspektina välja, et koondumise järgselt koondub suur osa taastuenergia toetustest ühe ettevõtja kätte, kelle huvides ei ole seejärel tuuleenergia edasine arendamine, kui võrd väheneks toetus olemasolevatele projektidele. Samuti tekiks olukord, kus riik maksaks suurema osa taastuenergia toetustest riigi omanduses olevale ettevõtjale.

Elektrienergia hinna osas oli Nord Pool Eesti AS seisukohal, et koondumine ei suurenda Eesti Energia Aktsiaseltsi võimalust elektrienergia hinna mõjutamisel. Kui võrd hind kujuneb elektribörsil ning sõltub ka teistes hinnapiirkondades tehtud pakkumistest, siis omamata teavet teiste turuosaliste pakkumiste ning strateegiliste plaanide kohta, ei ole Eesti Energia Aktsiaseltsil võimalik mõjutada elektrienergia hinna kujunemist. Lisaks on tuuleenergia eripäraks asjaolu, et seda ei ole võimalik nõ varuks toota ja siis ettevõtjale sobival (kasumlikul) ajahetkel müüa.

7. Hinnang koondumisele

Vastavalt KonkS § 22 lg 1 lähtub Konkurentsiamet koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, võttes seejuures arvesse kaubaturgude struktuuri ning tegelikku ja potentsiaalset konkurentsi, sealhulgas:

- 1) koondumise osaliste turupositsiooni, nende majanduslikku ja finantsjõudu ning konkurentide juurdepääsu kaubaturule;
- 2) juriidilisi või muid kaubaturule sisenemise tõkkeid;
- 3) kaupade nõudlust ja pakkumist;
- 4) ostjate, müüjate ja tarbijate huvisid.

KonkS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiamet koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnenemise kaudu.

KonkS § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi olemasolu eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Koondumisele hinnangu andmisel oli Konkurentsiametil vajalik välja selgitada, kas Eesti Energia Aktsiaseltsi poolt Nelja Energia AS-i üle valitseva mõju omandamine muudab kaubaturgude struktuuri viisil, mis tooks kaasa konkurentsi olulise kahjustumise. Seega oli esmalt vajalik piiritleda, milliseid kaubaturge koondumine mõjutab, ning seejärel hinnata konkurentsiolukorda ja selle muutust nendel kaubaturgudel. Otsuse alajaotuses 5 selgitas Konkurentsiamet, et koondumine puudutab eelkõige elektrienergia tootmise ja hulгимүүги valdkonda, millega on vertikaalselt seotud elektrienergia jaemüük ja tuulikute hoolduse- ja remonditeenuste osutamine. Konkurentsiamet piiritles käesoleva koondumise puhul elektrienergia tootmise ja hulгимүүги kaubaturu geograafilise ulatusega Eesti ja Soome, elektrienergia jaemüügi kaubaturu Eestis ning tuulikute remondi- ja hooldusteenuse osutamise kaubaturu, mille geograafilise ulatuse täpne piiritlemine ei olnud käesoleva koondumise puhul vajalik.

Elektrienergia tootmise ja hulгимүүги kaubaturu geograafilist ulatust ja toimimise eripärasid arvesse võttes ei ole Konkurentsiameti hinnangul asjakohased menetluse käigus esitatud väited Eesti Energia Aktsiaseltsi poolse turgu valitseva seisundi omamise ega kuritarvitamise osas. Koondumisega suureneb küll elektrienergia tootmiseks vajalike tootmisvarade kontsentratsioon Eesti territooriumil, kuid Nord Pool elektribörsi tingimustes konkureerivad koondumise osalistega Soomes tootmisvarasid omavad elektrienergia tootjad (Fortum Oyj, Teollisuuden Voima Oyj, Pohjolan Voima Oyj, Helen Oy, Vattenfall Oy). Lisaks toimib Nord Pool elektribörsi süsteem selliselt, et konkurentsipurvet avaldavad ka teised Baltikumis asuvad elektrienergia tootjad. Nord Pool AS-i kui turukorraldaja optimeeriva tegevuse tulemusena tekivad üldiselt ühtsed hinnad hinnapiirkondades, mille vahel on piisav ülekandevõimsus. Hindade optimeerimisel on ühtlustumise peamiseks eeltingimuseks hinnapiirkondade-vaheliste ülekandekaablite olemasolu. Eestis ja Soomes olid elektrienergia hinnad 2018. aastal identsed 98% tundidest, mis viitab kahe hinnapiirkonna integreeritusele. 2017. aastal moodustas Eesti Energia Aktsiaseltsi ja Nelja Energia AS-i turuosa kokku kaubaturul 14%. Põhja- ja Baltimaades tervikuna moodustab koondumise osaliste osakaal elektrienergia tootmisel ja hulгимүүgil u

2,5%. Arvestades Nord Pool elektribörsi toimimise põhimõtteid, Eesti Energia Aktsiaseltsi positsiooni elektrienergia tootmise ja hulgimüügi kaubaturul ning tuuleenergia tootmise sõltuvust ilmastikutingimustest, ei ole alust järeldada, et Eesti Energia Aktsiaselts saavutaks koondumise kaudu võimaluse elektrienergia hindu olulisel määral ja teistest elektrienergia tootjatest sõltumatult mõjutada.

Seoses muudatustega kavandatava koondumise struktuuris ning asjaoluga, et Eesti Energia Aktsiaselts, erinevalt esialgselt kavandatust, siiski ei omanda valitsevat mõju Nordic Power Management OÜ üle, ei teki käesoleva koondumisega horisontaalset kattuvust elektrienergia jaemüügi ega bilansihalduri teenuste osas ning võimalikud vastuväited konkurentsi kahjustumise kohta nimetatud valdkondades ei ole asjakohased. Konkurentsiameti hinnangul ei vähenda käesolev koondumine elektrienergia jaemüügiga tegelevate ettevõtjate võimalusi elektrienergia ostmisel, kuivõrd elektrienergia hulgimüük toimub Nord Pool elektribörsi kaudu. Eestis müüb Eesti Energia Aktsiaselts kogu toodetud elektrienergia Nord Pool elektribörsi vahendusel, v.a. marginaalsed kogused otseliini klientidele, ja kontserni teiste tegevuste jaoks ostab Eesti Energia Aktsiaselts elektrienergia börsilt. Eestis tervikuna müüakse u 95% kogu toodetud elektrienergiast Nord Pooli vahendusel, väiksemad tootjad müüvad ka otse elektrienergia jaemüügiga tegelevale ettevõtjale (enamasti sama kontserni ettevõtja). Sarnaselt toimib elektrienergia hulgimüük ka Põhja- ja Baltimaades.

Elektrienergia tootmise ja hulgimüügi kaubaturuga on vertikaalset seotud tuulikute hoolduse- ja remonditeenuste osutamise kaubaturg. Koondumise kohta esitatud vastuväited puudutasid ka konkurentsi võimalikku kahjustumist tuulikute hoolduse- ja remonditeenuste osutamise valdkonnas. Nimetatud teenuseid osutab Nelja Energia AS-i ja Empower Aktsiaseltsi ühise valitseva mõju alla kuuluv ettevõtja Empower 4Wind OÜ, mistõttu tegemist on vertikaalselt seotud kaubaturuga. Asjaolu, et koondumise järgselt kuulub Empower 4Wind OÜ seega Eesti Energia Aktsiaseltsi ja Empower Aktsiaseltsi ühise valitseva mõju alla, ei kahjusta Konkurentsiameti hinnangul oluliselt konkurentsi tuulikute hoolduse- ja remonditeenuste osutamise valdkonnas. Üldjuhul osutavad tuulikute hoolduse- ja remonditeenuseid tuulikuid tootvad ettevõtjad ise, sõlmides pikaajalise nõ täisteenuse lepingu tavaliselt 10-12 aastaks. Juhul, kui tuulikute tootjad otsustavad lihtsamate teenuste osutamiseks kasutada alltöövõtu korras Eestis registreeritud tuulikute hoolduse- ja remonditeenuseid osutavaid ettevõtjaid, siis sellised otsused ei tee Eesti Energia Aktsiaselts. Erinev olukord on WinWinD tuulikute hoolduse ja remondi osas tootja pankrotistumise tõttu. WinWinD tuulikuid omavad Eestis mõlemad koondumise osalised, kuid nimetatud tuulikuid enam juurde ei teki. Seega on WinWinD tuulikute hooldusega seonduvad aspektid asjakohased üksnes olemasolevate tuulikute kasutusaja kestel. Eesti Energia Aktsiaselts peab tuulikute hooldus- ja remonditeenuste ostmiseks läbi viima riigihanke, koondumise järgselt laieneb riigihanke kaudu teenuste ostmise kohustus ka koondumise eelselt Nelja Energia AS-i opereeritavatele WinWinD tuulikutele. Seega on WinWinD tuulikute hoolduse- ja remonditeenuste osutamisest huvitatud ettevõtjatel võimalus osaleda vastaval hankel.

Eesti Energia Aktsiaseltsi ja Nelja Energia AS-i koondumise menetluses esitati mitmeid vastuväiteid ja tõstatati teemasid, mida Konkurentsiamet käesolevas otsuses eraldi ei kajasta. Konkurentsiamet rõhutab, et koondumise menetlemisel hinnatakse vaid konkreetse menetluses oleva koondumisega tekkivat muutust kaubaturgude

struktuuris, mitte ei lahendada valdkonnas eksisteerivaid muid võimalikke kitsaskohti. Konkurentsiamet nõustub Eesti Energia Aktsiaseltsi seisukohaga selles osas, et mitmed esitatud vastuväited ei kuulu lahendamisele koondumiste kontrolli menetluse raames, mis on ajaliselt piiratud menetlus konkreetse koondumise mõjude hindamiseks. Seetõttu ei käsitle Konkurentsiamet käesolevas otsuses Tootsi tuulepargi ehitusega seonduvaid aspekte. Samuti ei võta Konkurentsiamet koondumise kontrolli menetluse raames seisukohta taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergiale makstavate toetuste osas, eelkõige mis puudutab toetuste kontsentreerumist riigile kuuluva äriühingu kätte. Tegemist on kehtiva seadusandliku raamistikuga, mis väljendab riigi tahet toetada taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia konkureerimist.

Vastuväidetes esitatud viited võimalikule turgu valitseva seisundi kuritarvitamisele seoses elektrienergia hindade erinevusega Eesti ja Soome hinnapiirkondade vahel ei ole Konkurentsiameti hinnangul asjakohased olukorras, kus Konkurentsiamet ei ole elektrienergia tootmise ja hulgimüügi osas tuvastanud Eesti Energia Aktsiaseltsi turgu valitsevat seisundit. Konkurentsiamet analüüsis siiski esitatud väiteid käesoleva menetluse jaoks vajalikul määral. Samas koondumise kontrolli menetluste piiratud ajalise kestvuse ning kindlaksmääratud eesmärkide tõttu ei menetle Konkurentsiamet koondumise kontrolli menetluste raames KonkS § 16 võimalikke rikkumisi, vaid selliste rikkumiste asetleidmise põhjendatud kahtluste korral tuleb Konkurentsiametile esitada eraldi taotlus.

Lisaks märgib Konkurentsiamet, et koondumisega ei pea tingimata kaasnema otsene positiivne mõju või kasu tarbijatele. Oluline on ära hoida selliste koondumiste toimumine, millega kaasneb konkurentsi oluline kahjustumine ja seeläbi negatiivne mõju tarbijatele.

Hinnates koondumise menetluse käigus kogutud teavet ja tõendeid kogumis ning arvestades koondumise osaliste, konkurentide ja teiste valdkonnas tegutsevate ettevõtjate seisukohti, sealhulgas vastuargumente koondumisele ning koondumise osaliste vastuseid nendele, samuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Nord Pool AS-i seisukohta, on Konkurentsiamet jõudnud järeldusele, et käesolev koondumine ei tekita ega tugevda turgu valitsevat seisundit KonkS § 13 lõike 1 tähenduses ühelgi koondumisega seotud kaubaturul ning koondumisega ei kaasne KonkS § 22 lõikes 3 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

Eeltoodust lähtudes ja KonkS § 27 lg 2 punktist 1 juhindudes

otsustan

anda luba Enefit Green AS ja Nelja Energia AS koondumisele.

KonkS § 27 lg 6¹ kohaselt peavad koondumise osalised koondumise jõustama kuue kuu jooksul koondumiseks loa andmise otsuse kehtima hakkamisest arvates. Konkurentsiamet võib koondumise osalise põhjendatud taotluse alusel seda tähtaega ühe korra pikendada kuni ühe aastani.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

/allkirjastatud digitaalselt/

Märt Ots
Peadirektor

Konkurentsiameti 06.11.2018 otsuse nr 5-5/2018-068 ära kiri on samane originaaliga. Ära kirjast on välja jäetud ärisaladused, vastavad kohad on tekstis tähistatud nurksulgudega.